

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет/інститут Педагогічний

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

Рівень вищої освіти –
(перший (бакалаврський) рівень)

Освітня програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “29” серпня 2023р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи інклюзивного навчання
Викладач (-і)	к.п.н., доц. Ільїна Наталія Володимирівна
Контактний телефон викладача	+380509707991
E-mail викладача	nataliia.ilina@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредити ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Індивідуальні і групові консультації
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями та інклюзивні процеси в освіті України «Основи інклюзивного навчання» складова дисциплін професійної підготовки вихователів дітей раннього та дошкільного віку до професійної діяльності в умовах інклюзивного середовища закладів дошкільної освіти. Дисципліна вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта».	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти із особливостями розвитку, навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища закладу освіти. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є формування у здобувачів компетентностей щодо концептуальних засад інклюзивного навчання, системи освіти дітей з особливими освітніми потребами; уявлення про особливості психофізичного розвитку дітей; розуміння основних принципів і технологій організації освітнього процесу дітей з порушеннями розвитку.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<u>Інтегральна компетентність:</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов. <u>Загальні компетентності:</u> КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. <u>Фахові компетентності:</u> КС-10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням. КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей. КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами. КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж	

усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПР-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-08 Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-10 Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПР-13 Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічним и принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПР-20 Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6-7	012 Дошкільна освіта	3-4	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Поняття «дитина з особливими освітніми потребами». Класифікація особливостей психофізичного розвитку. Поняття «діти з ООП» і «діти з обмеженими можливостями». Класифікація порушень розвитку у дітей. Особливості і закономірності порушеного розвитку. Психічний дизонтогенез. Клінічна класифікація типів дизонтогенеза. Етіологія і патогенез дизонтогенезу.	2	2	10
Тема 2. Діти з порушенням аналізаторів. Особливості розвитку дітей з порушеннями аналізаторів Діти з порушенням слуху. Причини порушень слуху у дітей. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Діти з порушенням зору. Ступені порушення зору у дітей. Особливості розвитку.	2	4	10
Тема 3. Діти з порушеннями пізнавальних процесів та з порушеннями інтелектуального розвитку Діти з порушенням інтелектуального розвитку. Особливості розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями та психолого-педагогічні класифікації порушень. Поняття «порушеннями пізнавальних процесів». Класифікація	2	4	10

порушень розвитку у дітей.			
Тема 4. Діти з порушенням мовлення. Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень. Класифікація порушень мовлення у дітей та причини порушень. Порушення усного мовлення: порушення фонаційного та структурно-семантичного оформлення. Порушення письмового мовлення: дислексія, дисграфія.	2	6	10
Тема 5. Діти з порушеннями опорно-рухового апарата. Особливості розвитку дітей з ДЦП. Причиною виникнення ДЦП. Форми дитячого церебрального паралічу. Особливості розвитку при ДЦП.	2	2	10
Тема 6. Поняття «діти з порушенням емоційно-вольової сфери». Причини та особливості розвитку дітей з порушенням емоційно-вольової сфери. Особливості діагностика РДА та СДУГ. Прояви РДА. Прояви СДУГ	2	4	10
Тема 7. Інклюзивна освіта: сутність, завдання і принципи. Сутність і зміст поняття «інклюзивна освіта». Завдання та принципи інклюзивної освіти. Концепція інклюзивного навчання в документах ЮНЕСКО, дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).	2	2	10
Тема 8. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних та національних документах і законодавстві. Міжнародні документи ООН у сфері інклюзивного навчання. Законодавство України щодо забезпечення права дітей з ООП.	2	2	10
Тема 9. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Команда ППС. Основні завдання та функції команди ППС. Організація роботи команди. Асистент вихователя (вчителя) як учасник інклюзивного освітнього процесу. Взаємодія усіх учасників команди ППС в інклюзивному освітньому процесі.	2	2	10
Тема 10. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Технологія розробки ІПР та етапи її виконання. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна програма розвитку.	2	4	10
Тема 11. Технологія використання Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини.	2	2	10
Тема 12. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Універсальний дизайн у сфері освіти. Принципи УД. Особливості застосування УД в інклюзивному середовищі. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного середовища для дітей з ООП. Медіатека та ресурсна кімната.	2	2	10
ЗАГ.:	24	36	120
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	З урахуванням Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf Вид контролю: Залік:		

	підсумкова оцінка (за роботу на практичних заняттях 50х9 = 50 балів, 50 б. – за виконання індивідуального завдання. Максимальна – 50 б.) К/р – 50 балів. Разом – 100 б. Екзамен: підсумкова оцінка (за роботу на практичних заняттях 50х9 = 50 балів, 50 б. – за індивідуальне завдання. Максимальна – 50 б.) Екзамен – 50 балів. Разом – 100 б.
Вимоги до письмових робіт	Презентація з теми за вибором – оцінюється самостійність виконання, креативність. Здобувачі ВО виконують контрольну роботу у формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua (для денної – на занятті, для заочної – за 10 днів до початку сесії)
Семінарські заняття	Робота на кожному семінарському занятті складається з підготовки питань, запропонованих у плані заняття, та виконання завдань, запропонованих для самостійної роботи. За умови успішно виконаного завдання в повному обсязі за одне заняття здобувач отримує макс. 50 б.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань, пройдене тестування.
Підсумковий контроль	<i>Форма контролю – залік, екзамен форма здачі – комбінована</i>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи)

Академічна доброчесність: [Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка \(нова редакція\). \[https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/\]\(https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Кодекс_честі_Прикарпатського_національного_університету_імені_Василя_Стефаніка_\(нова_редакція\).pdf\)](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Кодекс_честі_Прикарпатського_національного_університету_імені_Василя_Стефаніка_(нова_редакція).pdf)

Відвідування занять Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове

Пропущені заняття здобувач відпрацьовує, індивідуально виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного занять роботу. Для цього використовуються:

- усне опитування;
- перевірка письмових завдань;
- заслуховування і перегляд відео презентацій;
- перевірка виконаної, передбаченої програмою курсу самостійної роботи (рекомендаційних індивідуальних завдань, лепбуків тощо).

Неформальна освіта: [Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаніка \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>](https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf)

8. Рекомендована література

1. Агаркова Н. Підготовка майбутніх вихователів та вчителів початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *Social Work and Education*. 2019. Vol. 6. №1. pp. 70-79. DOI:10.25128/2520- 6230.19.1.7
2. Васильєва Г. І. Позиції зарубіжних вчених впровадження інклюзивної освіти. *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження : колективна монографія / за ред. Н. М. Рідей, Е. В. Лузік*. Київ: ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 125-132.
3. Кінезіологічні вправи, як засіб розвитку для дітей з особливими освітніми потребами / Дніпровська академія неперервної освіти - Дніпро, 2022. - 28 с.
4. Корекційно-розвиткова робота з учнями з порушеннями опорно-рухового апарату в умовах інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.Е. Жосана. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. – 96 с.
5. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації) / Литвяк Д.М., Зленко Л.О. - Чернігів: ЧОІППО, 2023. - 66 с.
6. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. — Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. — 80 с.
7. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
8. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни: навч.-метод. посіб. / Рібцун Ю. В. – К. : ІСПП, 2022 - 24 с.
9. Скрипник Т.В., Мартинчук О.В. Алгоритм психолого-педагогічного супроводу учнів молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2021. Том 32 (71). №2. 2021. С. 163-168. 3
10. Скрипник Т.В., Мартинчук О.В., Супрун Г.В., Криваковська Р.В. Особливості партнерства між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з особливими освітніми потребами. *Наукові перспективи*. №6 (24). 2022. С. 528-544.

Додаткові ресурси (за наявності)

1. ЕНК «Інклюзивна освіта». Режим доступу: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=13707>
2. www.ussf.kiev.ua – сайт Всеукраїнського фонду «Крок за кроком».
3. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osibz-osoblivimi-potrebami/>
4. Сайт НУШ. Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/shkola-dlya-vsih-prohodteonlajn-kurs-pro-organizatsiyu-inklyuzivnogo-seredovyssha/>

<https://drive.google.com/drive/folders/1KPQltOoYFY9deY6d042SKlfLkmX4fD9E>

<https://drive.google.com/drive/folders/1KPQltOoYFY9deY6d042SKlfLkmX4fD9E>

<https://drive.google.com/drive/folders/1KPQltOoYFY9deY6d042SKlfLkmX4fD9E>

Ресурси для неформальної освіти:

1. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Edera. Режим доступу до ресурсу : <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/about>
2. Школа для всіх. Онлайн курс про організацію інклюзивного освітнього середовища. Режим доступу: https://study.edera.com/uk/courses/course/?_ga=2.58450345.2045256465.1625645308-1261316289.1625645308409
3. Онлайн курси з інклюзивної освіти. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/upgrade/kursy-inklyuzivna-osvita> .
4. Навчаємося з радістю. Онлайн-курс для спеціалістів, які працюють з дітьми із синдромом Дауна і дітьми з інтелектуальними порушеннями. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:DownSyndrome+DS101+2020/about>.
5. Недискримінаційний підхід у навчанні. Онлайн-курс. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-Studena+Inc+1/about> .
6. Робота вчителів початкових класів з дітьми із особливими освітніми потребами. Онлайн-курс. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEraSmartOsvita+Inc+1/about> .
7. Участь батьків у організації інклюзивного навчання. Онлайн-курс. Режим доступу: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEraSmartOsvita+Par+1/about> .

Список рекомендованих книг:

Л. Уліцька «Донька Бухари»
Дж. Піколт «Крихка душа»
Я.Л. Вишневський «Повторення долі»
Люко Дашвар «Гоцик»
С. Процюк «Руйнування ляльки»
Оксана Радушинська «Метелики у крижаних панцирах»
Ібен Акерлі «Ларс. LOL»
Лінда Муллани Гант «Риба на дереві»
Джулія Волтон «Слова на стінах»
33
Ентоні Дорр «Все те незриме світло»
Кім Слейтер «Розумник»
Дженді Нельсон «Я віддам тобі сонце»
Шерон Дрейпер «За межею»
Гальфдан В. Фрайгоа «Любий Габріелю».

Розділ монографії

1. Mariia Adamiv, Nadiia Kravets, Paulina Szastaj. Psychological and Pedagogical Support of Children with Special Educational Needs in the Conditions of Inclusion. Психолого-педагогічний супровід дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. С. 373-384. 2021p.in Opole, Poland ISBN 978-83-66567-33-7 Current Problems of Harmonization of Personality Development.
2. Кузенко О., Кравець Н. ВИКОРИСТАННЯ ІТ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ВИХОВАНЦІВ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ/ Contemporary Trends of Improving Quality of Pedagogical Activity in the Context of Educational Modernization Process: monograf. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022. P. 77 - 87.
3. Кузенко О.Й., Кудярска Т.Р., Кравець Н.С. Актуальні аспекти психолого-педагогічного супроводу мовленнєвого розвитку особистості в період дошкільного дитинства. Modern Approaches to Ensuring Sustainable Development. Collective Monograph. Katowice: 2023. С.362-367. Monografia_2023_2.pdf
4. Кузенко О., Мацук Л., Кравець Н. Ігрові мовленнєві технології як дієвий засіб особистісного розвитку дітей в інклюзивному освітньому просторі// Quality of Life in Global and Local Contexts: Values, Innovation, and Multidisciplinary Dimensions. Monograph. Scientific editors: Nestorenko T., Pokusa T. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2023; P.531-542

Викладач : кандидат педагогічних наук, доц. Ільїна Н.В.

